

דְּמִשְׁכְּנֵי אֶתְרָא אֶתְקַם עִמֵּיהּ. וְעַד לָא אֶתְקַם לְתַתָּא
 לָא אֶתְקַם לְעֵילָא. אוּף הָכָא כִּד אֶתְתְּקַם לְתַתָּא
 אֶתְתְּקַם לְעֵילָא. וּבְגִין דְּעַד כְּעֵן לָא אֶתְתְּקַן לְעֵילָא
 לָא אֶתְבְּרִיא אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין. וּקְרָא אוּכַח דְּכִתְיִב כִּי
 לָא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. וּבְגִינֵי כֵךְ וְאָדָם
 אֵין דִּלָּא תְּוּה בְּתַקּוּנֵיהּ.

וְכִד אֲשֶׁתְּלִימַת תְּוּה אֲשֶׁתְּלִים אָדָם. וְקָדָם לָכֵן לָא
 אֲשֶׁתְּלִים. וְרָזָא דָּא דְּעַד כְּעֵן לָא אֵית אֶת
 סְמֵךְ בְּפִרְשָׁתָא. וְאִף עַל גַּב דְּחִבְרִיא אָמְרוּ. אֲבָל
 סְמֵךְ דָּא עֵזֶר. וְדָא עֵזֶר דְּלְעֵילָא דְּאֶתְהִדֵּר לְעֵילָא
 אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין דְּכִר וְנוֹקְבָא. אֲסִתְמַךְ דָּא לְקַבֵּל דָּא
 וְדָאִי. (תהלים קיא) סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִים בְּאֶמֶת
 וַיִּשֶׁר. סְמוּכִים, דָּא דְּכִר וְנוֹקְבָא דְּאֵנוּן סְמוּכִים בְּחֻדָּא
 (נ"א דְּאֵנוּן סְמוּכִים עוֹלָם תַּתְּמָא בְּעוֹלָם עֲלָאָה דְּעַד לָא אֶתְתְּקַן עוֹלָם תַּתְּמָא לָא אֶתְתְּקַן

לשון הקודש

לָכֵן לָא נִשְׁלַם. וְזוּה הַסּוּד שְׁעַד עֲכָשׁוּ אֵין
 אוּת סְמֵךְ בְּפִרְשָׁה, וְאִף עַל גַּב
 שְׁחִיבִים אָמְרוּ, אֲבָל סְמֵךְ זֶה עֵזֶר, וְזוּה
 עֵזֶר שְׁלַמְעֵלָה שְׁחִזֵּר לְמַעְלָה פְּנִים בְּפְנִים
 זָכַר וְנִקְבָּה, נִסְמָךְ זֶה כְּנֻגָד זֶה בְּדָאִי,
 (תהלים קיא) סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִים
 בְּאֶמֶת וַיִּשֶׁר. סְמוּכִים - זֶה זָכַר וְנִקְבָּה
 שְׁחִיבִים סְמוּכִים בְּאֶחָד וְנִי' שְׁחִיבִים סְמוּכִים עוֹלָם
 תַּתְּמָן בְּעוֹלָם עֲלִיוֹן, שְׁעַד שְׁלַא נִתְּקַן הָעוֹלָם

הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הַיּוֹת שְׁמִשְׁכְּנֵי אֶתְרֵי הוּקַם
 עִמּוֹ. וְעַד שְׁלַא הוּקַם לְמַטָּה, לָא הוּקַם
 לְמַעְלָה. גַּם כָּאן בְּשִׁיחֵי הוּקַם לְמַטָּה, הוּקַם
 לְמַעְלָה. וּמִשׁוּם שְׁעַד עֲכָשׁוּ לָא הִתְתְּקַן
 לְמַעְלָה, לָא נִבְרָאוּ פְּנִים בְּפְנִים, וְהַפְּסוּק
 מוּכְיָה, שְׁכַתּוּב כִּי לָא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים
 עַל הָאָרֶץ. וּמִשׁוּם כֵּךְ וְאָדָם אֵין, שְׁלַא
 הִיָּה בְּתַקּוּנּוּ.

וּבְשִׁיחֵי שְׁלַמְתָּ תְּוּה, נִשְׁלַם אָדָם, וְקָדָם

ההוא עולם דקאמרון) (האי עולם דקא אמרון תליא בעולם דלממא וכד לא אתתקן עולם דלממא לא אתתקן ההוא עולם דקא אמרון).

**כִּי לֹא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. דְּהָא דָּא
בְּדָא סְמוּד. וְעוֹלָם דָּא תַתָּאָה כִּד אֶתְתַּקֵּן
וְאֶתְהַדְרוּ אַנְפִּין בְּאַנְפִּין וְאֶתְתַּקְּנוּ אֶשְׁתַּכַּח סְמוּד
לְעִילָא. דְּהָא מִקְדַּמַּת דְּנָא לֹא הָוָה עוֹבְדָא בְּתַקוּנָא
(נ"א עולם בתיקונייה) בְּגִין דְּלֹא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ
וְדָא בְּדָא תְלִיָא.**

**מַה בְּתִיב בְּתֵרִיָּה וְאֵד יַעֲלָה מִן הָאָרֶץ דָּא תַקוּנָא
דְּלַתְתָּא לְבַתָּר וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה.
וְאֵד יַעֲלָה מִן הָאָרֶץ דָּא תִּיאוּבְתָא דְּנוֹקְבָא לְגַבֵּי
דְּכוּרָא. דְּבַר אַחַר מָאִי מַעְמָא לֹא הִמְטִיר בְּגִין דְּלֹא
אֶשְׁתַּכַּח תַקוּנָא דִיעֲלָה מִן הָאָרֶץ. וְעַל דָּא מִן אַרְעָא
תַתָּאָה אֶתְעַר עוֹבְדָא לְעִילָא.**

לשון הקודש

הָאָרֶץ, וְזֶה בְּזוּה תְלוּיִים.
מה כתוב אחריו? וְאֵד יַעֲלָה מִן הָאָרֶץ,
זֶה תַקוּן שְׁלֵמָה. אַחַר כֵּן, וְהִשְׁקָה אֶת
כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה. וְאֵד יַעֲלָה מִן הָאָרֶץ – זו
הַשְׁתוֹקְנוֹת הַנְּקֵבָה לְזָכָר. דְּבַר אַחַר, מַה
הַטַּעַם לֹא הִמְטִיר? בְּגִלְלָא שְׁלֵמָה נִמְצָא
תַקוּן שִׁיעֲלָה מִן הָאָרֶץ. וְעַל זֶה מִן הָאָרֶץ
הַתַּחְתּוּנָה הַתְּעוּרָר מַעֲשֵׂה לְמַעְלָה.

שְׁלֵמָה, לֹא נִתְקַן אוֹתוֹ הָעוֹלָם שְׁאִמְרָנוּ וְהָעוֹלָם
זֶה שְׁאִמְרָנוּ תְלוּי עוֹלָם שְׁלֵמָה, וְכִשְׁלֵמָה נִתְקַן
עוֹלָם שְׁלֵמָה, לֹא נִתְקַן אוֹתוֹ עוֹלָם שְׁאִמְרָנוּ.
כי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ,
שְׁתֵּרֵי זֶה בְּזוּה סְמוּד. וְעוֹלָם זֶה הַתַּחְתּוּן,
בְּשִׁנְתַּקְּנוּ וְחִזְרוּ לְהִיּוֹת פְּנִים בְּפְנִים
וְנִתְקַנוּ, נִמְצָא סְמוּד לְמַעְלָה, שְׁתֵּרֵי מִקְדָּם
לְכֵן לֹא הָיָה הַמַּעֲשֵׂה בְּתַקוּן וְנ"א עוֹלָם
בְּתַקוּנוֹ, מִשּׁוּם שְׁלֵמָה הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל

תָּא חַוִּי, תִּנָּא סָלִיק מִן אֶרְעָא בְּקִדְמִיתָא. וְעִנָּא
 אֶתְעַר. וְכֹלָא אֶתְחַבֵּר לְבִתְרָ דָּא בְּדָא. כְּנֻוּנָא
 דָּא תִּנָּא דְקִרְבְּנָא אֶתְעַר מִתְתָּא וְעֵבִיד שְׁלִימוּ
 לְעִילָא וְאֶתְחַבֵּר כֹּלָא דָּא בְּדָא וְאֶשְׁתְּלִימוּ כְּנֻוּנָא דָּא
 לְעִילָא. אֶתְעֲרוּתָא שְׁרִי מִתְתָּא וְלְבִתְרָ אֶשְׁתְּלִים כֹּלָא.
 וְאֶלְמָלָא דְכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל שְׁרִיא בְּאֶתְעֲרוּתָא
 בְּקִדְמִיתָא, לָא אֶתְעַר לְקַבְּלָהּ הַהוּא דְלְעִילָא.
 וּבְתִיאֻבְתָּא דְלִתְתָּא אֶשְׁתְּלִים לְעִילָא.

רַבִּי אָבָא אָמַר אָמַאי כְּתִיב וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן
 וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע. עֵץ הַחַיִּים הָא תְּנִינָן
 דְּמַהְלֵךְ חֲמֵשׁ מֵאָה שָׁנִין הָוָה. וְכֹל מִיּוֹמֵי דְבְּרָאשִׁית
 מִתְּפַלְגִין תְּחֻתָּוֵי. עֵץ הַחַיִּים בְּמַצִּיעוֹת דְּגִנְתָּא מִמָּשׁ
 וְהוּא נְטִיל כֹּל מִיּוֹמֵי דְבְּרָאשִׁית וּמִתְּפַלְגִין תְּחֻתָּוֵי.

לשון הקודש

יתעורר בנגדה אותו שלמעלה.
 ובהשתוקקות שלמטה נשלם למעלה.
 רבי אבא אמר, למה כתוב ועץ החיים
 בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע? עץ החיים
 הרי שנינו שמהלך חמש מאות שנים
 היה, וכל מימי בראשית נחלקים תחתיו.
 עץ החיים ממש באמצע הגן, והוא לוקח
 כל מימי בראשית ונחלקים תחתיו.

בא ראה, עשן עולה מן הארץ בהתחלה
 וענן מתעורר, והכל מתחבר אחר כך זה
 בזה. כמו זה עשן הקרבן מתעורר
 מלמטה ועושה שלמות למעלה, ומתחבר
 הכל זה בזה, ונשלמים כמו זה למעלה.
 התעוררות מתחילה מלמטה, ואחר כך
 הכל נשלם. ואלמלא שפנסת ישראל
 מתחילה בהתעוררות בהתחלה, לא

דְּהָא הֵהוּא נְהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק הוּא שְׂרִיא עַל הַהוּא
 גְּנָתָא וְעֵייל בִּיה וּמַתְמָן מַתְפַּלְגִין מִנָּא לְכַמָּה
 סְטָרִין. וְנָטִיל כֹּלָא הֵהוּא גְּנָתָא. וּלְבַתָּר נָפְקִי מִינָהּ
 וּמַתְפַּלְגִין לְכַמָּה נַחְלִין לְתַתָּא כְּמָה דְאֵת אָמֵר, (תהלים
 קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדֵי. כְּמָה דְנִפְקִין מִחַהּוּא עֲלֵמָא
 עֲלָאָה וְאַשְׁקִי לְאַנּוּן טוּרִין עֲלָאִין דְאַפְרָסְמוּנָא דְכִיָּא.
 לְבַתָּר כְּד מָטָאן לְעֵץ הַחַיִּים מַתְפַּלְגִין תַּחֲזוּתוֹי בְּכָל
 סְטָר כַּפּוּם אֲרַחוּי.

וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע אִמְאִי אֲקָרִי הָכִי. דְּהָא עֵץ
 דָּא לָאו אִיהוּ בְּאַמְצַעִיתָא. אֲבָל עֵץ הַדַּעַת
 טוֹב וְרַע מָאִי הוּא. אֵלָא בְּגִין דִּינִקָּא מַתְרִין סְטָרִין
 וַיִּדַע לֹון כְּמָאן דִּינִיק מַתְקָא וּמְרִירָא. וּבְגִין דִּינִקָּא
 מַתְרִין סְטָרִין וַיִּדַע לֹון וְשְׂרִיא בְּגִוּוּיָּיהוּ אֲקָרִי הָכִי
 טוֹב וְרַע. וְכָל אַנּוּן נְטִיעֵין שְׂרִיין עֲלִיָּיהוּ.

לשון הקודש

תתפתו בכל צד כפי דרכו.
וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע – למה נקרא כך,
 שהרי עץ זה אינו באמצע? אבל עץ
 הדעת טוב ורע מהו? אלא בגלל שיונק
 משני צדדים ויודע אותם כמי שיונק
 מתוך ומה, ובגלל שיונק משני צדדים
 ויודע אותם ושורה בתוכם נקרא כך טוב
 ורע. וכל אותם נטיעות שורים עליהם.

שְׂהָרִי אותו נהר (פינה) ששופע ויוצא,
 הוא שורה על אותו הגן ונכנס בו, ומשם
 נחלקים המים לכמה צדדים. ואותו הגן
 לוקח הכל, ואחר כך יוצאים ממנה
 ונחלקים לכמה נחלים למטה, כמו
 שנגאמר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדֵי. כמו
 שיוצאים מאותו עולם עליון ומשקה את
 אותם הרים עליונים של אפרסמון זה.
 אחר כך בשמגיעים לעץ החיים, נחלקים

וְבִיה אֲחִידָן נְטִיעֵין אֲחֵרֵינִין עֲלָאִין וְאַנּוּן אֲקֵרִין
 אֲרֵי לְבָנוּן. מָאן אַנּוּן אֲרֵי לְבָנוּן. אַנּוּן שִׁית
 יוֹמִין עֲלָאִין שִׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית דְּקֵאמְרִין. אֲרֵי לְבָנוּן
 אֲשֶׁר נָטַע. נְטִיעוֹת וְדָאֵי דְאֲתַקְיָמוּ לְבַתָּר. מִכָּאן
 וְלֵהֲלָאָה סִמְךָ מָאֵי הִיא וַיִּסְגֹּר בְּשָׂר תַּחֲתָנָה. בְּסִטְרוֹי
 הָוָה. וְהָוָה דָּא בְּסִטְרוֹי דְדָא. וְדָאֵי עֲקָרִין קְדָשָׁא בְּרִיד
 הוּא וְשִׁתִּיל ^(דף לה ע"ב) לֹון בְּאַתֵּר אַחְרָא וְאֲתַחֲדֵרוּ אַנְפִּין
 בְּאַנְפִּין לְקִיּוּמָא. בְּגִוּוּנָא דָּא סְמִיכָן עֲלִמִין. עֲקָרִין
 קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא וְשִׁתִּיל לֹון בְּאַתֵּר אַחְרָא וְאֲתַקְיָמוּ
 בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא מְנַלֵּן דְּיָאֲדָם וְחָוָה נְטִיעֵין הָווּ.
 דְּכַתִּיב, ^(ישעיה ס) יִצְרַח מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה יָדַי
 לְהַתְּפָאֵר. מַעֲשֵׂה יָדַי דִּיִּיקָא. דְּלָא אֲשַׁתְּדִלוּ בְּהוֹן
 בְּרִיִּין אַחֲרֵינִין. וְכַתִּיב, ^(ישעיה יז) בְּיוֹם נִטְעַדְתָּ שְׁשֻׁנֵי

לשון הקודש

בְּפָנִים לְקִיּוּם. כְּמוֹ זֶה סְמוּכִים הַעוֹלָמוֹת.
 עָקַר אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁתִּיל
 אוֹתָם בְּמָקוֹם אַחֵר וְהִתְקַיְמוּ בְּקִיּוּם שְׁלֵם.
 וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, מִנֵּין לָנוּ שְׂאֲדָם וְחָוָה
 הֵיוּ נְטוּעִים? שְׁכַתוֹב ^(ישעיה ס) יִצְרַח מִטְּעֵי
 מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר. דְּיָקָא מַעֲשֵׂה יָדַי,
 שְׁלָא הִשְׁתְּדִלוּ בְּהֵם בְּרִיּוֹת אַחֲרוֹת,
 וְכַתוּב ^(שם יז) בְּיוֹם נִטְעַדְתָּ שְׁשֻׁנֵי
 שְׂבָאוֹתוֹ יוֹם שְׁנַנְטְעוּ בְּעוֹלָם, סְרַחוּ.

וְכֹו אַחֲזִינִים נְטִיעוֹת אַחֲרוֹת עֲלִיוֹנוֹת,
 וְהֵם נִקְרְאִים אֲרֵי הַלְבָנוּן. מִי הֵם אֲרֵי
 לְבָנוּן? אוֹתָם שִׁשָּׁה יָמִים עֲלִיוֹנִים, שִׁשֶׁת
 יָמֵי בְּרֵאשִׁית שְׂאֲמַרְנוּ. אֲרֵי לְבָנוּן אֲשֶׁר
 נָטַע, נְטִיעוֹת וְדָאֵי שֶׁהִתְקַיְמוּ אַחֵר כְּדִ.
 מִכָּאן וְלֵהֲלָאָה סִמְךָ. מַהִי וַיִּסְגֹּר בְּשָׂר
 תַּחֲתָנָה? בְּצֵדוֹ הִיָּתָה, וְהִיָּה זֶה בְּצֵד זֶה.
 וְדָאֵי עָקַר אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁתִּיל
 אוֹתָם בְּמָקוֹם אַחֵר, וְחֲזָרוּ לְהִיּוֹת פָּנִים

דְּבַחְהוּא יוֹמָא דְּאַתְנַטְעוּ בְּעֵלְמָא סְרַחוּ. תַּנְן הַנְּטִיעוֹת
בְּקַרְנֵי חֲנֻבִים הוּוּ וְנַהוּרָא דְּלַחוּן דְּקִיק וְלֹא הוּוּ
נְהַרִין. פִּינוּן דְּאַתְנַטְעוּ וְאַתְתַּקְנוּ. אַתְרַבִּיאוּ בְּנַהוּרָא
וְאַקְרוּן אַרְזֵי לְבַנוּן. וְאַדָּם וְחַוָּה עַד דְּאַתְנַטְעוּ לָא
אַתְרַבִּיאוּ בְּנַהוּרָא וְלֹא סְלִיקוּ רִיחָא וְדָאי. אַתְעַקְרוּ
וְאַשְׁתִּילוּ וְאַתְתַּקְנוּ כְּדָקָא יְאוּת:

וַיְצַו יי אֱלֹהִים. הָא תַּנִּינָן לִית צִו אֱלָא עֲבוּדָה
זָרָה. יי זוּ בְּרַבַּת הַשֵּׁם. אֱלֹהִים אֵלֹו תְּדִינִין.
עַל הָאָדָם זוּ שְׁפִיכוֹת דְּמִים. לֵאמֹר זוּ גְלוּי עֲרִיוֹת.
מִכָּל עֵץ הַגֶּן וְלֹא גִזַּל. אֲכַל תֹּאכַל וְלֹא אֶבֶר מִן
הַחַי וְשִׁפּוֹר.

מִכָּל עֵץ הַגֶּן אֲכַל תֹּאכַל. דְּשִׁרְיָא לִיה פְּלֵא
דְּלִיכְלִינְהוּ בְּיַחוּדָא. דְּהָא תְּזִינָן אֲבָרָהִם אֲכַל,
וַיִּצְחַק וַיַּעֲקֹב וְכָל נְבִיאִים אֲכָלוּ וְחַיּוּ. אֲבָל אֵילָנָא דָא

לשון הקודש

– אלו תדינים. על האדם – זו שפיכת
דמים. לאמר – זו גלוּי עריות. מכל עץ
הגן – ולא גזל. אכל תאכל – ולא אבר
מן החי ונפח.

מכל עץ הגן אכל תאכל – שהתיר לו
הכל לאכלם יחד. שהרי ראינו אברהם
אכל, ויצחק ויעקב וכל הנביאים אכלו
וחיו. אכל עץ זה, עץ המות הוא וכמו

שנינו, הנטיעות היו בקרני חנבים ואורם
דקיק ולא היו מאירים. פינון שננטעו
ונתקנו, התרבו באור ונקראו ארזי
לבנון. ואדם וחווה עד שננטעו, לא
התרבו באור ולא העלו ריח בודאי.
נעקרו ונשתלו ונתקנו בראוי.

ויצו ה' אלהים. הרי שנינו, אין עו אלא
עבודה זרה. ה' – זו ברפת השם. אלהים

אֵילָנָא דְמוֹתָא אִיהוּ (בְּמַח דְּכַתִּיב וּמַעֲזַן הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ)
מֵאַן דְּנָטִיל לִיָּה בְּלַחֲדוּי מִיָּית. דְּהָא סָמָא דְמוֹתָא
נָטִיל (בְּגִין דְּאִיהוּ מִפְּרִישׁ לִיָּה מִן חַיִּין). וְעַל דָּא כִּי בְיוֹם אַכְלָךְ
מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת בְּגִין דְּקָא פְּרִישׁ נָטִיעִין.

רַבִּי יְהוּדָה שְׂאִיל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא דְתַנִּינָן אָדָם
הָרֵאשׁוֹן מוֹשֵׁךְ בְּעַרְלָתוֹ הָוָה, מָאי הוּא. אָמַר
לִיָּה דְפְרִישׁ בְּרִית קֳדָשׁ מֵאַתְרֵיהּ וּמְחֻלְקִיהּ. וְדַאי
מוֹשֵׁךְ בְּעַרְלָה הָוָה. וְשָׁבַק בְּרִית קֳדָשׁ וְדַבַּק בְּעַרְלָה
וְאַתְפַּתַּח בְּמִלָּה דְנַחֲשׁ. וּמִפְּרִי הָעֵץ דָּא אֶתְתָּא. לֹא
תֹאכַל מִמֶּנּוּ בְּגִין דְּכַתִּיב, (מְשַׁלִּי ה) רְגֵלֶיהָ יִרְדוּת מוֹת
שְׂאוּל צְעָדֶיהָ יִתְמוּכוּ. וּבְתַאי חַיִּי פְרִי, דְּהָא בְּאַחֲרָא
לֹא חַיִּי פְרִי. כִּי בְיוֹם אַכְלָךְ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת. בְּגִין
דָּא דְאֵילָנָא דְמוֹתָא חַיִּי כְּדַקְאֲמַרְן. דְּכַתִּיב רְגֵלֶיהָ
יִרְדוּת מוֹת:

לשון הקודש

מוֹשֵׁךְ בְּעַרְלָה. וְעוֹב בְּרִית קֳדָשׁ וְדַבַּק
בְּעַרְלָה וְהַתְּפַתַּח בְּדַבְרֵי הַנְּחָשׁ. וּמִפְּרִי
הָעֵץ – זוֹ אִשָּׁה. לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ – בְּגִלְל
שְׁכֵתוֹב (מְשַׁלִּי ה) רְגֵלֶיהָ יִרְדוּת מוֹת שְׂאוּל
צְעָדֶיהָ יִתְמוּכוּ. וּבְתַאי חַיִּי פְרִי, שְׁתַּרִּי
בְּאַחֲרָא לֹא חַיִּי פְרִי. כִּי בְיוֹם אַכְלָךְ מִמֶּנּוּ
מוֹת תָּמוּת – בְּגִלְל שְׁעֵץ הַמּוֹת חַיִּי, כְּמוֹ
שְׂאֲמַרְנוּ שְׁכֵתוֹב רְגֵלֶיהָ יִרְדוּת מוֹת.

שְׁכֵתוֹב וּמַעֲזַן הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ. מִי
שְׁנוּטְלוֹ לְבַדּוֹ – מַת, שְׁתַּרִּי סַם הַמּוֹת
נָטִיל וּבְגִלְל שֶׁהוּא מִפְּרִידוֹ מִחַיִּים. וְעַל זֶה כִּי
בְיוֹם אַכְלָךְ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת, בְּגִלְל
שְׁמִפְרִיד הַנְּטִיעוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה שְׂאִיל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן, זֶה
שְׁשֻׁנִינוּ, אָדָם הָרֵאשׁוֹן הָיָה מוֹשֵׁךְ
בְּעַרְלָתוֹ, מַה זֶה? אָמַר לוֹ, שְׁהַפְּרִיד
בְּרִית קֳדָשׁ מִמְּקוֹמוֹ וּמְחֻלְקוֹ, וְדַאי שְׁתַּרִּי

(והנחש הָיָה עָרוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה) רַבִּי יוֹסִי אָמַר הָאֵי אֵילָנָא דְקָא
 אָמְרֵן הָוּה מִתְשַׁקֵּי מִלְעִילָא וְאִתְרַבֵּי וְהָוּה חֲדַי
 כְּמָא דְאֵת אָמַר וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן.
 הַגֶּן דָּא אִתְתָּא. וְנָהָר דָּא הָוּה עָיִל בֵּיהּ וְאַשְׁקֵי לֵיהּ
 וְהָוּה כִּלְאָ חַד (וּבְרִינֵי יְיָ אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד). דְּהָא מִתְפָּן וְלִתְתָּא
 אִיהוּ פִירוּדָא דְכְּתִיב וּמִשָּׁם יִפְרֹד.

וְהִנְחָשׁ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר דָּא יִצְרַר הָרַע. רַבִּי יְהוּדָה
 אָמַר נָחֵשׁ מִמָּשׁ. אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי
 שְׂמַעוֹן. אָמַר לוֹן וְדָאֵי כִלְאָ חַד. וְסַמָּא"ל הָוּה וְאִתְחַזֵּי
 עַל נָחֵשׁ וְצוּלְמִיָּה. דְּנָחֵשׁ דָּא אִיהוּ שָׁטָן וְכִלְאָ חַד.

תְּנִינָא בְּחַהֵיא שְׁעֵתָא נָחַת סַמָּא"ל מִן שְׂמִיָּא רַכִּיב
 עַל נָחֵשׁ דָּא וְצוּלְמִיָּה הָוּ חַמָּאן כָּל בְּרִיִּין
 וְעָרְקוֹן מִנִּיָּה. וּמָטוּ לְגַבֵּי אִתְתָּא בְּמַלְיִין וּגְרִימוֹ מוֹתָא
 לְעֵלְמָא. וְדָאֵי בְּחַכְמָה אִיִּיתֵי סַמָּא"ל לְלוֹטִיִן עַל

לשון הקודש

וְהִנְחָשׁ, רַבִּי יִצְחָק אָמַר זֶה יִצְרַר הָרַע.
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר נָחֵשׁ מִמָּשׁ. בָּאוּ לִפְנֵי
 רַבִּי שְׂמַעוֹן. אָמַר לְהֵם, וְדָאֵי הַכֵּל אֶחָד,
 וְסַמָּא"ל הָיָה, וְנִרְאָה עַל נָחֵשׁ וְצֵלְמוֹ.
 שְׂנַחֵשׁ זֶה הוּא שָׁטָן, וְהַכֵּל אֶחָד.

שְׂנִינָא, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יָרַד סַמָּא"ל
 מֵהַשָּׁמַיִם רְכוּב עַל נָחֵשׁ זֶה, וְצֵלְמוֹ הָיוּ
 רוֹאִים כָּל הַבְּרִיּוֹת וּבוֹרְחִים מִמֶּנּוּ. וְהִגִּיעוּ

וְהִנְחָשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה) רַבִּי
 יוֹסִי אָמַר, הָאֵילָן הָוּה שְׂאִמְרֵנוּ הָיָה
 מְשַׁקָּה מִלְמַעְלָה, וְהִתְגַּדֵּל וְהָיָה שְׂמַת,
 כְּמוֹ שְׂנַחֵשׁ וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת
 אֶת הַגֶּן. הַגֶּן זוֹ אִשָּׁה. וְנָהָר זֶה הָיָה נִכְנֵם
 בָּהּ וּמְשַׁקָּה אוֹתָהּ וְהָיָה הַכֵּל אֶחָד וְזֶה הָיָה
 אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. שְׂהָרֵי מִשָּׁם וְלִמְטָה הוּא
 פִּירוּד, שְׂכְּתוּב וּמִשָּׁם יִפְרֹד.

עֲלֵמָא וְחַבְל אֵילָנָא קַדְמָאָה דְבָרָא קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא
 בְּעֲלֵמָא. וּמְלָה דָּא הוּי תְּלִי עַל סַמְא"ל עַד דְּאִתָּא
 אֵילָנָא אַחֲרָא קְדִישָׁא דְּאִיהוּ יַעֲקֹב וְנָטַל מִנִּיהּ בְּרַכָּאן
 דְּלֹא יִתְּבַרְךְ סַמְא"ל לְעֵילָא וְעֵשׂוֹ לְתַתָּא. דְּהָא יַעֲקֹב
 דְּוִגְמָא דְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן הָוָה (וְשׁוֹפְרִיהּ) דְּיַעֲקֹב שׁוֹפְרִיהּ
 דְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן הָוָה. וְעַל דָּא בְּמָה דְּמִנֵּע סַמְא"ל
 בְּרַכָּאן מֵאֵילָנָא קַדְמָאָה. תְּכִי נָמִי מִנֵּע יַעֲקֹב דְּאִיהוּ
 אֵילָנָא דְּוִגְמָא דְּאָדָם מִסַּמְא"ל בְּרַכָּאן מְלֵעִילָא
 וּמִתַּתָּא. וְיַעֲקֹב דְּיִדִּיהּ נָטִיל בְּכֻלָּא. וְעַל דָּא (בראשית לב)
 וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ.

כְּתִיב וְהִנָּחֵשׁ הָיָה עָרוֹם דָּא יֵצֵר הָרַע דָּא מְלֵאךְ
 הַמּוֹת. וּבְגִין דְּנָחֵשׁ אִיהוּ מְלֵאךְ הַמּוֹת גְּרָם
 מוֹתָא לְכָל עֲלֵמָא. וְדָא הוּא רֹזָא דְּכְתִיב, (בראשית ו) קִין
 כָּל בֶּשֶׂר בָּא לִפְנֵי. דָּא הוּא קַעָא דְּכָל בְּשָׂרָא דְּנָטִיל

לשון הקודש

הַיָּה. וְעַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁמִּנֵּע סַמְא"ל בְּרַכּוֹת
 מֵהָאֵילָן הָרֵאשׁוֹן, כִּף גַּם מִנֵּע יַעֲקֹב
 שֶׁהוּא אֵילָן, הִגְמַת אָדָם מִסַּמְא"ל,
 בְּרַכּוֹת מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה. וְיַעֲקֹב לָקַח
 אֶת שְׁלוֹ בְּכַל, וְעַל זֶה (בראשית לב) וַיֵּאבֶק
 אִישׁ עִמּוֹ.

כְּתוּב וְהִנָּחֵשׁ הָיָה עָרוֹם, זֶה יֵצֵר הָרַע,
 זֶה מְלֵאךְ הַמּוֹת. וּמִשׁוֹם שֶׁהִנָּחֵשׁ הוּא
 מְלֵאךְ הַמּוֹת, גְּרָם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם. וְזֶהוּ

לְאִשָּׁה בְּדַבְרִים וְנִרְמּוֹ מוֹת לְעוֹלָם. וְדָא
 בְּחֻבְמָה הִבִּיא סַמְא"ל קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם,
 וְחַבְל אֶת הָאֵילָן הַקְּדָמוֹן שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, וְדָבָר זֶה הָיָה תְּלִי עַל
 סַמְא"ל, עַד שֶׁבָּא אֵילָן אַחֵר קְדוֹשׁ,
 שֶׁהוּא יַעֲקֹב, וְנָטַל מִמֶּנּוּ בְּרַכּוֹת שְׁלֹא
 יִתְּבַרְךְ סַמְא"ל לְמַעְלָה וְעֵשׂוֹ לְמַטָּה.
 שְׁהָרִי יַעֲקֹב הִגְמַת אָדָם הָרֵאשׁוֹן הָיָה
 וְיִפְיוֹ, שֶׁיַּעֲקֹב יָפִיז שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן

נְשַׁמְתָּא לְכָל בְּשָׂרָא וְאַקְרִי הָכִי.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ד)

נְשַׁמְתָּא הַזְכָּר, מִן הַזְכָּר. וְנְשַׁמְתָּא הַנְּקֵבָה, מִן הַנְּקֵבָה. וְהֵינּוּ דְקָא אֲזִיל נַחֵשׁ בְּתֵרָה דְחַוָּה. אָמַר, הוֹאִיל וְנְשַׁמְתָּה מִן הַצָּפוֹן אֲסִיתְנָה מִתְּרָה. וּמֵאֵי הַסְתָּה חוּה, מִשּׁוּם דְּבָא עָלֶיהָ. שְׂאֵלוּ תְלַמִּידוּי, עוֹבְדָא הֵיכִי חוּה. אָמַר לָהֶם, סַמ"א לְהַרְשָׁע קִשְׁר עִם כָּל צְבָאוֹת מַעְלָה עַל רַבּוּ. מִשּׁוּם דְּאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרָדוּ בְדַגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם. אָמַר, הֵיאֵךְ אוֹכַל לְהַחֲטִיאֹו וּלְגַרְשׁוּ מִלְּפָנָיו. יָרַד עִם כָּל חַיִּילוֹתָיו וּבִיקֵשׁ לוֹ בְּאַרְצֵי חֵבֵר כְּמוֹתוֹ וּמִנּוּ נַחֵשׁ, וְהָיָה לוֹ דְמוּת גָּמַל. רָכַב עָלָיו וּבָא לוֹ אֲצֵל הָאִשָּׁה. אָמַר לָהּ, אָף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. אָמַר אֲבָקֵשׁ יוֹתֵר וְאוֹסִיף, כִּדְי שְׁתַּגְרַע הִיא. אָמְרָה, לֹא מִנְעֵנוּ אֱלֹא מִעֵץ הַדַּעַת

לשון הקודש

הִיָּה הַמַּעֲשָׂה? אָמַר לָהֶם: סַמ"א לְהַרְשָׁע קִשְׁר עִם כָּל צְבָאוֹת מַעְלָה עַל רַבּוּ, מִשּׁוּם שְׂאֵמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְרָדוּ בְדַגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם. אָמַר, הֵיאֵךְ אוֹכַל לְהַחֲטִיאֹו וּלְגַרְשׁוּ מִלְּפָנָיו? יָרַד עִם כָּל חַיִּילוֹתָיו וּבִיקֵשׁ לוֹ בְּאַרְצֵי חֵבֵר כְּמוֹתוֹ. וּמִי הוּא? נַחֵשׁ, וְהָיָה לוֹ דְמוּת גָּמַל. רָכַב עָלָיו וּבָא לוֹ אֲצֵל הָאִשָּׁה. אָמַר לָהּ: אָף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן.

סוּד שְׁכֵתוֹב (סו) קִין כָּל בְּשָׂרָא בָּא לְפָנָי. וְהוּ קִין שָׁל כָּל בְּשָׂרָא שְׁנוּמַל הַנְּשַׁמְתָּה לְכָל בְּשָׂרָא, וְנִקְרָא כִּךְ.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ד) ספר הבהיר נְשַׁמְתָּא הַזְכָּר מִן הַזְכָּר, וְנְשַׁמְתָּא הַנְּקֵבָה מִן הַנְּקֵבָה, וְהֵינּוּ שְׁהַלֵּךְ הַנַּחֵשׁ אַחֲרֵי חוּה. אָמַר: הוֹאִיל וְנְשַׁמְתָּה מִן הַצָּפוֹן, אֲסִיתְנָה מִתְּרָה. וְמָה הַהַסְתָּה שְׁהִיתָה? מִשּׁוּם שְׂבָא עָלֶיהָ. שְׂאֵלוּ תְלַמִּידוּי: אֵיךְ

אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הֵגֵן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא
תִּגְעוּ בוֹ פֶּן תִּמְוֹתוּן. וְהוֹסִיפָה ב' דְּבָרִים, אָמְרָה
מִפְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הֵגֵן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ,
וְלֹא נֹאמַר לָהּ אֵלֶּא מֵעַץ הַדַּעַת. וְאָמְרָה, לֹא תִּגְעוּ
פֶּן תִּמְוֹתוּן.

מָה עָשָׂה סמ"ל הַרְשָׁע הַלֵּךְ וְנִגַּע בְּאֵילָן וְהוּהוּ
הָאֵילָן צוּנָה וְאָמַר (תהלים ל"ו) אֵל תְּבוֹאֲנֵי רִגְלֵי
גִּאֲוָה וַיֵּד רִשְׁעִים אֵל תִּנְיַדְנִי, אֵל תִּגַּע בִּי. שֶׁנֶּאמַר
וַיֵּד רִשְׁעִים אֵל תִּנְיַדְנִי. הַלֵּךְ וְאָמַר לְאִשָּׁה, הֲרֵי
נִגַּעְתִּי בְּאֵילָן וְלֹא מָתִי, אַף אֶתְּ תִּגְעֵי בְּאֵילָן וְלֹא
תִּמְוֹתִי. הִלְכָה הָאִשָּׁה וְנִגַּעָה בְּאֵילָן וּרְאָתָה מִלְּאֵךְ
הַמּוֹת בָּא כִּנְגֻדָה, אָמְרָה אוּלֵי עֲכָשׂוּ אֲנִי מִתָּה,
וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ אִשָּׁה אַחֲרַת וְנוֹתְנָה
לְאָדָם אֵלֶּא הֲרִינִי גוֹרְמַת לוֹ שְׂוֹאֲכֵל עִמִּי אִם נִמּוֹת,

לשון הקודש

בְּאֵילָן, וְהִיָּה הָאֵילָן צוּנָה וְאָמַר: (תהלים לו)
אֵל תְּבוֹאֲנֵי רִגְלֵי גִּאֲוָה וַיֵּד רִשְׁעִים אֵל
תִּנְיַדְנִי, אֵל תִּגַּע בִּי, שֶׁנֶּאמַר וַיֵּד רִשְׁעִים
אֵל תִּנְיַדְנִי. הַלֵּךְ וְאָמַר לְאִשָּׁה: הֲרֵי נִגַּעְתִּי
בְּאֵילָן וְלֹא מָתִי, אַף אֶתְּ תִּגְעֵי בְּאֵילָן
וְלֹא תִּמְוֹתִי. הִלְכָה הָאִשָּׁה וְנִגַּעָה בְּאֵילָן,
וּרְאָתָה מִלְּאֵךְ הַמּוֹת בָּא כִּנְגֻדָה. אָמְרָה:
אוּלֵי עֲכָשׂוּ אֲנִי מִתָּה, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עוֹשֶׂה לוֹ אִשָּׁה אַחֲרַת וְנוֹתְנָה לְאָדָם,

אָמַר, אֲבִקֵּשׁ יוֹתֵר וְאוֹסִיף, כִּדִּי שֶׁתִּגְרַע
הִיא. אָמְרָה: לֹא מִנְעֵנוּ אֵלֶּא - מֵעַץ
הַדַּעַת אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הֵגֵן אָמַר אֱלֹהִים לֹא
תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִּגְעוּ בוֹ פֶּן תִּמְוֹתוּן.
וְהוֹסִיפָה שְׁנֵי דְבָרִים. אָמְרָה, מִפְּרֵי הָעֵץ
אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הֵגֵן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ,
וְלֹא נֹאמַר לָהּ אֵלֶּא מֵעַץ הַדַּעַת. וְאָמְרָה,
לֹא תִּגְעוּ בוֹ פֶּן תִּמְוֹתוּן.

מָה עָשָׂה סמ"ל הַרְשָׁע? הַלֵּךְ וְנִגַּע

נְמוֹת שְׁנִינּוּ. וְאִם נִחְיָה, נִחְיָה שְׁנִינּוּ. וְלִקְחָה מִפְּרִי
 וְנִתְּנָה גַם לְבַעֲלָהּ, נִתְּפָקְחוּ עֵינֵי שְׁנִינָם וְקָחוּ שְׁנִינּוּ.
 אָמַר לָהּ מָהוּ זֶה שֶׁהֵאֱבַלְתָּנִי שֶׁקָּחוּ שְׁנִינִי, כִּדְ קָחוּ
 שְׁנִינִי כָּל הַבְּרִיּוֹת. יֵשֶׁב לוֹ בְּדִין אֲמַת שְׁנַאֲמַר (תהלים
 ט) יִשְׁבֹּתָ לְכַסָּא שׁוֹפֵט צְדָק. קָרָא לְאָדָם וְאָמַר לוֹ,
 לָמָּה בְּרַחַת מִפְּנֵי. אָמַר לוֹ, אֵת קִלְדָּ שְׁמַעְתִּי בְּגֹן
 וְרַעְדוּ עַצְמוֹתַי וְאִירָא כִי עִירוֹם אָנֹכִי וְאַחֲבָא. כִּי
 עִירוֹם אָנֹכִי, מִפְּעָלִי. כִּי עִירוֹם אָנֹכִי, מִצְּוִינִי. כִּי
 עִירוֹם אָנֹכִי, מִמַּעֲשֵׂי וְאַחֲבָא.

מָה הָיָה לְבוֹשׁוֹ שֶׁל אָדָם עוֹר שֶׁל צְפוּרָן, וְהַפְּשִׁיטוֹ
 מִעָלָיו. רָאָה עַצְמוֹ עִירוֹם, שְׁנַאֲמַר מִי הִגִּיד לְךָ
 כִּי עִירוֹם אַתָּה. אָמַר אָדָם לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּשִׁהִייתִי לְבִדִי שָׁמָּא חֲטָאתִי לְךָ,
 אֵלָּא הָאִשָּׁה שֶׁהִבְאֵתָ לִי הִיא הִדִּיחָה אוֹתִי מִדְּבָרֶיךָ.

לשון הקודש

וְאִירָא כִּי עִירוֹם אָנֹכִי וְאַחֲבָא. כִּי עִירוֹם
 אָנֹכִי - מִפְּעָלִי. כִּי עִירוֹם אָנֹכִי - מִצְּוִינִי,
 כִּי עִירוֹם אָנֹכִי - מִמַּעֲשֵׂי, וְאַחֲבָא.

מָה הָיָה לְבוֹשׁוֹ שֶׁל אָדָם? עוֹר שֶׁל צְפוּרָן,
 וְהַפְּשִׁיטוֹ מִעָלָיו. רָאָה עַצְמוֹ עִירוֹם,
 שְׁנַאֲמַר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עִירוֹם אַתָּה. אָמַר
 אָדָם לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוֹ שֶׁל
 עוֹלָם, בְּשִׁהִייתִי לְבִדִי שָׁמָּא חֲטָאתִי לְךָ,
 אֵלָּא הָאִשָּׁה שֶׁהִבְאֵתָ לִי הִיא הִדִּיחָה

אֵלָּא הָרִינִי גוֹרְמַת לוֹ שִׂיאֲכַל עַמִּי. אִם
 נְמוֹת - נְמוֹת שְׁנִינּוּ, וְאִם נִחְיָה - נִחְיָה
 שְׁנִינּוּ. וְלִקְחָה מִפְּרִי וְנִתְּנָה גַם לְבַעֲלָהּ.
 נִתְּפָקְחוּ עֵינֵי שְׁנִינָם וְקָחוּ שְׁנִינּוּ. אָמַר לָהּ:
 מָה שֶׁהֵאֱבַלְתָּנִי שֶׁקָּחוּ שְׁנִינִי? כִּדְ קָחוּ שְׁנִינִי
 כָּל הַבְּרִיּוֹת. יֵשֶׁב לוֹ בְּדִין אֲמַת, שְׁנַאֲמַר
 (שם ט) יִשְׁבֹּתָ לְכַסָּא שׁוֹפֵט צְדָק. קָרָא
 לְאָדָם וְאָמַר לוֹ: לָמָּה בְּרַחַת מִפְּנֵי? אָמַר
 לוֹ: אֵת קִלְדָּ שְׁמַעְתִּי בְּגֹן, וְרַעְדוּ עַצְמוֹתַי,

שְׁנֵאמַר הַאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן
הַעֵץ. אָמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא דִיִּיךְ שְׁחַטָּאת
אֵלָּא שְׁחַטָּאת לְאָדָם. אָמְרָה לְפָנָיו רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
הִנָּחַשׁ הַשִּׂיאֲנִי לַחֲטוּא לְפָנֶיךָ. הִבִּיא שְׁלִשְׁתָּן וְגִזַּר
עָלַיִן גִּזְרוֹת דִּין תְּשַׁעָה וּשְׁלֹשִׁים קְלָלוֹת וּמָוֹת וְהַפִּיל
סמ"ל וְאֵת הַבַּת שְׁלוֹ מִמְּקוֹם קְדוּשְׁתָּן מִן הַשָּׁמַיִם,
וְקִצֵּץ רַגְלָיו שֶׁל נָחַשׁ וְאִירְרוּ מִכָּל חַיָּה וּמִכָּל בְּהֵמָה
וּפָקַד עָלָיו שְׂיִהְיָה מִפְּשִׁיט אֶת עוֹרוֹ אַחַר שִׁבְעַ שָׁנִים.

ע"ב: (עד כאן מההשמטות)

וַיֹּאמֶר אֵל הָאִשָּׁה אֵף. רַבִּי יוֹסִי אָמַר. בְּאֵף פָּתַח
וְאֵף אֲטִיל בְּעֵלְמָא. אָמַר לָהּ (דף יז ע"א)
לְאַתְתָּא בְּאִילָנָא דָּא בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵלְמָא
וְדָאִי. אֲכָלוּ מִיָּה וְהִיִּיתָם בְּאַלְהִים יוֹדְעֵי טוֹב וְרָע.
דְּהָא אִיהוּ הָכִי הָנִי אֱלֹהִים שְׂמִיָּה עֵץ הַדַּעַת טוֹב
וְרָע. וְעַל דָּא וְהִיִּיתָם בְּאַלְהִים יוֹדְעֵי וְגו'.

לשון הקודש

מִן הַשָּׁמַיִם, וְקִצֵּץ רַגְלָיו שֶׁל נָחַשׁ, וְאִירְרוּ
מִכָּל חַיָּה וּמִכָּל בְּהֵמָה, וּפָקַד עָלָיו שְׂיִהְיָה
מִפְּשִׁיט אֶת עוֹרוֹ אַחַר שִׁבְעַ שָׁנִים: ע"ב.
וַיֹּאמֶר אֵל הָאִשָּׁה אֵף. רַבִּי יוֹסִי אָמַר,
בְּאֵף פָּתַח וְאֵף אֲטִיל בְּעוֹלָם. אָמַר לָהּ
לְאִשָּׁה, בְּאִילָן זֶה בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְדָאִי אֶת הָעוֹלָם, אֲכָלוּ מִמֶּנּוּ וְהִיִּיתָם
בְּאַלְהִים יוֹדְעֵי טוֹב וְרָע. שְׁהַרִי הוּא כְּדִן

אוֹתִי מִדְּבַרְיָךְ, שְׁנֵאמַר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר
נִתְּנָה עִמָּדִי הוּא נִתְּנָה לִי מִן הַעֵץ. אָמַר
לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא דִיִּיךְ שְׁחַטָּאת,
אֵלָּא שְׁחַטָּאת לְאָדָם? אָמְרָה לְפָנָיו:
רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הִנָּחַשׁ הַשִּׂיאֲנִי לַחֲטָא
לְפָנֶיךָ. הִבִּיא שְׁלִשְׁתָּם וְגִזַּר עָלֵיהֶם גִּזְרוֹת
דִּין. תְּשַׁעָה וּשְׁלֹשִׁים קְלָלוֹת וּמָוֹת, וְהַפִּיל
סמ"ל וְאֵת הַבַּת שְׁלוֹ מִמְּקוֹם קְדוּשְׁתָּם

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לָא אָמַר הָבִי. דְּאֵלֹוּ אָמַר בְּאִילָנָא
 דָּא בְּרָא קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, יָאוּת הָוּה.
 כִּי הוּא כְּנִרְזֵן בְּיַד הַחוּצָב בּוּ. אֲבָל לֹא אָמַר אֱלֹא
 מֵאִילָנָא דָּא אֲכַל קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְדִין בְּרָא
 עֲלֵמָא, וְכָל אוֹמֵן סָנִי לְחֻבְרִיתָא, אֲכָלוּ מִנֶּיהָ וְאַתּוּן
 תַּהוֹן בְּרָאן עֲלֵמִין. וְעַל דָּא כִּי יוֹדַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם
 אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ וְגו' וּבְגִין דְּאִתּוּ יָדַע דָּא אֶפְקִיד לְכוּ
 עֲלֵיהָ דְלֹא תִיכְלוּ מִנֶּיהָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּכֹלָא מְלִילוּ שְׁקָרָא. בְּשִׁירוֹתָא
 דְּאָמְרוּ שְׁקָרָא הָוּה. דְּכִתְיב אֵף כִּי אָמַר
 אֱלֹהִים לֹא תֹאכַל מִכָּל עֵץ הַגֶּן. וְלֹא הָבִי. דְּהָא
 כָּתִיב מִכָּל עֵץ הַגֶּן אֲכַל תֹּאכְלוּ וְכֹלְהוּ שָׂרָא לִיהָ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָא תַּנִּינֵן דְּפָקִיד לִיהָ קֳדָשָׁא בְּרִיךְ

לשון הקודש

כִּי יָדַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ וְגו',
 וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא יָדַע אֵת זֶה, עָוָה אֲתֶכֶם
 עָלָיו שֶׁלֹּא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּכֵּל דְּבִירוּ שְׁקָרָא.
 בְּתַחֲלָה שְׁאָמְרוּ שְׁקָרָא הָיָה – שְׁכַתּוּב אֵף
 כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֶּן,
 וְלֹא כָּךְ, שְׁהָרִי כְּתוּב מִכָּל עֵץ הַגֶּן אֲכַל
 תֹּאכְלוּ, וְכָלֵם הַתִּיר לוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָרִי שְׁנִינּוּ שְׁעָוָה אוֹתוֹ

הוּא אֱלֹהִים שְׁמוֹ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְעַל
 זֶה וְהִיתֶם בְּאֱלֹהִים יָדַעִי וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא אָמַר כָּךְ, שְׁאֵלֹו
 אָמַר בְּאִילָן זֶה בְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֵת הָעוֹלָם, נִאֲמָה הָיָה, כִּי הוּא כְּנִרְזֵן בְּיַד
 הַחוּצָב בּוּ. אֲבָל לֹא אָמַר אֱלֹא, מֵאִילָן זֶה
 אֲכַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָז בְּרָא אֵת
 הָעוֹלָם, וְכָל אִמֵּן שׁוּנָא אֵת חֲבֵרוֹ, אֲכָלוּ
 מִמֶּנּוּ וְאַתֶּם תַּהֲיוּ בּוֹרְאֵי עוֹלָמוֹת. וְעַל זֶה

הוא על עבודה זרה דכתיב ויצו. יי על ברפת השם. אלהים על הדינים. על האדם על שפיכות דמים. לאמר על גלוי עריות. וכי כמה אינשי הוו בעלמא דאיהו אצטריך דא. אלא ודאי כלא על האי אילנא הוה.

בגין דביה אחידן כל אליו פקודין. דכל מאן דנטיל ליה בלחודוי עביד פרישו. ונטיל ליה באוכלוסין דלתתא דאחידן ביה. ונטיל עבודה זרה ושפיכות דמים וגלוי עריות. עבודה זרה באנון רברבי ממנן. שפיכות דמים בהאי אילנא תליין דאיהו בסטר גבורה. וסמאל אתפקד על דא. גלוי עריות אשה היא ואנתתא אקרי. ואסיר לזמנא לאנתתא בלחודהא אלא עם בעלה דלא יהא חשוד בגלוי עריות. ועל דא בכלהו אתפקד בהאי אילנא.

לשון הקודש

שאחוזים בו, ונטל עבודה זרה ושפיכות דמים וגלוי עריות. עבודה זרה באותם גדולים ממננים. שפיכות דמים תלויים באילן הזה שהוא בצד גבורה. וסמאל ממנה על זה. גלוי עריות אשה היא, ואשה נקראת, ואסור לזמן את האשה בלבדה אלא עם בעלה שלא יהיה חשוד בגלוי עריות. ועל זה בכלם הצמנה באילן הזה. בין שאכל ממנו, עבר

הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה, שכתוב ויצו. הי' – על ברפת השם. אלהים – על הדינים. על האדם – על שפיכות דמים. לאמר – על גלוי עריות. וכי כמה אנשים היו בעולם שהוא צריך זה? אלא ודאי הכל על האילן הזה היה. משום שבו אחוזים כל המצוות הללו. שכל מי שנטל אותו בלבדו, עושה פרוה. ונטל אותו באוכלוסים שלמטה

בִּינוֹן דְּאֵכֶל מְנִיחַ בְּכֻלְהוּ עָבַר, דְּהָא כֻּלָּא אֶחָיד בֵּיתָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וּדְאִי מַלְּה דָּא חָכִי הוּא. דְּאֶסּוּר
לְאַתְיָתְהָרָא עִם אֲנִתְתָּא בְּלַחְוֹדָהָא אֶלָּא אִם כֵּן
בְּעֻלָּה עָמְהָ. מַה עָבַד תְּהוּא רָשָׁע. אָמַר הָא מְטִיתִי
לְהָאִי אֵילְנָא וְלֹא מִתִּי אוֹף אֶתְ קַרְבִּי וּמְטִי בִידְךָ
בֵּיתָה וְלֹא תְמוֹת. וּמַלְּה דָּא הוּא אוֹסִיף לָהּ מִגְרַמִּיהָ.

מְיָד וּתְרָא הָאֵשָׁה כִּי טוֹב וְגו'. בְּמַה חָמָאת. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק תְּהוּא אֵילְנָא (שָׁדָה) סְלִיק רִיחִין בְּמַה
דְּאַתְּ אָמַר, (בראשית כז) בְּרִית שְׁדָה אֲשֶׁר בָּרְכוּ יי. וּבְנִין
תְּהוּא רִית דְּהוּה סְלִיק חֲמַדַּת לִיה לְמִיכַל מְנִיחַ. רַבִּי
יוֹסִי אָמַר רְאִיָּה הוּת. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה וְהָא
כְּתִיב וּתְפַקְחָנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. אָמַר לִיה הָאִי רְאִיָּה
בְּשִׁיעוּרָא דְאֵילְנָא נְקֻטַּת לִיה (נ"א שִׁיעוּרָא דְלֵבָא הוּת) דְּכְתִיב
וּתְרָא הָאֵשָׁה דִּיִּקְא:

לשון הקודש

הַעֲלָה רִיחֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כז)
בְּרִית שְׁדָה אֲשֶׁר בָּרְכוּ הוּ. וּבְגִלְלֵ אֹתוֹ
רִית שְׁהִיָּה עוֹלָה, חֲמַדָּה אֹתוֹ לְאֵכֶל
מִכְּנֹו. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, רְאִיָּה הִיָּתָה. אָמַר
לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי כְּתוּב וּתְפַקְחָנָה עֵינֵי
שְׁנֵיהֶם? אָמַר לוֹ, רְאִיָּה זֹו בְּשִׁיעוּר שֶׁל
הָאֵילָן לְקַחְתָּה אֹתוֹ וְנִ"א שִׁיעוּר הַלֵּב הִיָּתָה,
שְׁכְּתוּב וּתְרָא הָאֵשָׁה דִּיִּקְא.

בְּכֻלְהֶם, שְׁהָרִי הַכֹּל אֶחָדוּ בֹו.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, וּדְאִי דְבָר זֶה כִּף הוּא,
שְׁאֶסּוּר לְהִתְיַחַד עִם אֵשָׁה בְּלִבְדָּה אֶלָּא
אִם כֵּן בְּעֻלָּה עָמְהָ. מַה עָשָׂה אֹתוֹ רָשָׁע?
אָמַר, הָרִי הִנְעִתִי לְאֵילָן הַזֶּה וְלֹא מִתְתִּי,
גַּם אֶת קַרְבִּי וְנָעִי בִידְךָ וְלֹא תְמוֹתִי.
וְדָבָר זֶה הוּא הוֹסִיף לָהּ מִעֲצָמוֹ.
מְיָד וּתְרָא הָאֵשָׁה כִּי טוֹב וְגו'. בְּמַה
רְאִתָּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֹתוֹ אֵילָן וּשְׁדָהוּ